

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Руслан БІЛОСКУРСЬКИЙ

« 27 » березня 2025 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

для вступників на навчання за другим (магістерським) освітнім
рівнем спеціальності В 9 «Історія та археологія»

Схвалено Вченою радою
Факультету історії, політології
та міжнародних відносин,
протокол № 1/25 від 27 березня 2025 р.

Голова ради

Василь КАРПО

Чернівці 2025

Пояснювальна записка

Програму вступного випробування із спеціальності 032 «Історія та археологія» розроблено в обсязі програми рівня вищої освіти бакалавра з даної спеціальності. Підсумковий іспит зі спеціальності проводиться в тестовій формі.

Абітурієнт повинен продемонструвати знання щодо основних принципів побудови та застосування теорій в історичній науці, ключових моментів формування основних понять в історії, інструментів та принципів викладання історії.

Під час вступного випробування абітурієнт повинен продемонструвати знання основних етапів вітчизняної та зарубіжної історії, вміти правильно обирати відповіді на поставлені питання.

РОЗДІЛ І. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Русь-Україна

Розселення східних слов'ян у VI-IX ст. Господарство. Формування феодальних відносин. Утворення ранньофеодальної держави на Русі. Походження назви «Русь».

Українські землі під владою іноземних держав у XV – першій половині XVII ст.

Захоплення Польщею Західного Поділля. Ліквідація удільних князівств. Загарбання Туреччиною і Кримом ханством Південної України.

Етнічна консолідація української народності.

Етнічна консолідація й національно-духовне піднесення української народності. Україна в уяві іноземців. Питання формування української народності в історіографії.

Виникнення українського козацтва. Запорізька Січ - Козацька Республіка

Українська колонізація Подніпров'я і Запоріжжя. Джерела, причини виникнення українського козацтва. Посилення козацтва у другій половині XV - XVI ст.

Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. Формування української державності в ході визвольної війни

Причини, характер і рушійні сили визвольної війни. Початок війни. Перші перемоги. Зборівська угода 1649 р. Битва під Берестечком 1651 р. Переяславська угода 1654 р. та її наслідки для України.

Соціально-економічне і політичне становище України в другій половині XVII ст.

Розвиток подій в Україні після смерті Богдана Хмельницького. Епоха «Руїни великої» на Правобережжі. Становище на Правобережжі. Гетьманування І.Мазепи. Українська еміграція. П.Орлик, його Конституція. Ліквідація царизмом Запорізької Січі. Маніфест Катерини II про руйнацію Січі. Кінець Гетьманщини, її місце в історії українського народу.

Соціально-економічний розвиток України у XVIII ст.

Економічний розвиток Лівобережжя і Слобожанщини. Зростання феодального, старшинського та монастирського землеволодіння. Посилення визиску народних мас.

Культура України у XVIII ст.

Відтік української інтелігенції до Росії. Києво-Могилянська академія. Освіта. Книго-видавнича справа. Наукові знання. Г.Сковорода. Літописи С.Величка, Г.Грабянки, Самовидця. Музика. М.Березовський, А.Ведель, Д.Бортнянський. Література. Народний побут. Живопис.

Реформи 60-70-х років XIX ст. в Україні

Скасування кріпосного права. Особливості селянської реформи в Україні. Реформи адміністративно-політичного управління: земська, міська, судова, військова; їх значення для подальшого соціально-економічного розвитку України.

Західноукраїнські землі в середині та другій половині XIX ст.

Боротьба населення західноукраїнських земель за свої соціальні і національні права. Суспільно-політичний рух. Москвофіли і народовці. Радикал-демократи. І.Я.Франко. М.І.Павлик. О.С.Терлецький. Молоді радикали. Проголошення ідеї політичної незалежності України.

Національний рух на Наддніпрянській Україні в II пол. XIX ст.

Повна бездержавність України в складі Російської імперії. Посилення національного гніту. Зміни в національному складі населення. Українське національне відродження.

Культура України в II пол. XIX ст.

Політика русифікації. Освіта. Недільні школи. Реформи в галузі освіти. Початкова і середня школа. Стан письменності. Вища школа. Освіта на західноукраїнських землях.

Соціально-економічне становище і політичне життя в Україні на початку XX ст. (1901-1914)

Економічна криза 1900-1903 рр. Становище селянських мас. Перехід робітників від економічних страйків до політичної боротьби. Студентські виступи в Київському та Харківському університетах. Земський ліберальний рух.

Національний рух в Україні на початку XX ст. (до 1914 р.)

Створення культурно-освітніх організацій - «Просвіт» та українських клубів. Газети «Громадівська думка», «Рада». Українська думська громада в I та II Державних думах. Боротьба за автономію України та українізацію освіти. Національне питання в програмах українських політичних партій. Піднесення національного руху на західноукраїнських землях.

Україна в роки Першої Світової війни

Україна в планах воюючих сторін. Початок війни. Мобілізація чоловічого населення та матеріальних ресурсів на війну в Україні. Політичні течії і партії в умовах війни. Головна Українська Рада. «Союз визволення України». Українські січові стрільці.

Україна в умовах загальної революційної кризи. Збройне повстання в Петрограді. Поширення юрисдикції Центральної Ради на всі 9 губернії України. III Універсал Центральної ради. Утворення Української Народної Республіки та визначення її кордонів.

Революційні події доби гетьманату та Директорії

Внутрішня і зовнішня політика гетьманського уряду. Національно-культурна політика. Повстання проти і гетьманату восени 1918 р. Внутрішня і зовнішня політика Директорії та її Кабінету Міністрів. С.Петлюра. Розгортання селянського антибільшовицького повстанського руху навесні 1919 р.

Утворення Західноукраїнської Народної Республіки та її боротьба з польською агресією.

Національно-визвольний рух 1917-1920 рр. на західноукраїнських землях. Розпад Австро-Угорської імперії і державотворчі процеси в Східній Галичині, Північній Буковині та Закарпатті. Польсько-українська війна, її хід та наслідки. Буковинське Народне віче 3 листопада 1918 р. Всенародні збори в Хусті 21 січня 1919 р. і їх рішення.

Україна в 20-30-ті роки XX ст.

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х рр. Кризові явища.

Україна під час Другої світової війни

Радянсько-німецький пакт про ненапад. Початок другої світової війни. Анексія Радянським Союзом Західної України і Бессарабії. Встановлення радянської влади. Бойові дії. Оборона Одеси, Києва і Севастополя. Німецько-фашистський окупаційний режим. Три течії Руху опору в Україні. Початок розгрому фашистських загарбників в Україні. Визволення Києва. Початок відбудови промисловості, транспорту і сільського господарства. Депортація місцевого населення з Криму.

Україна в період післявоєнної відбудови (1946 - середина 50-х рр.)

Втрати республіки у війні. Стан економіки. Початок відродження народного господарства. Відновлення тоталітарної системи. М.С.Хрущов. Грошова реформа. Хід відбудови народного господарства. Культ особи Сталіна. Війна загонів ОУН-УПА проти радянської репресивної машини. Р.Шухевич.

Суспільно-політичне і економічне становище та культурне життя в Україні в другій половині 50-х – першій половині 60-х рр.

Науково-технічна революція і спроби партійно-радянського керівництва подолати відставання в галузі науково-технічного прогресу в Україні. Високі темпи екстенсивного розвитку основних галузей промисловості і транспорту. Економічні реформи і експерименти, їх проведення і незавершеність. Реорганізація управління народним господарством (1957 р.). Раднаргоспи, їх діяльність. Підсумки промислового розвитку.

Наростання системної кризи радянського ладу в Україні в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр.

Зміщення позицій М.С.Хрущова. Початок діяльності Л.І.Брежнєва. М.В.Підгорний. П.Ю.Шелест. Неосталіністи. Курс на «стабілізацію». Схоластична доктрина «розвинутого соціалізму». Політика русифікації. Спроби протистояння їй. Посилення атеїзму.

Основні ознаки і прояви національного відродження України на шляху до незалежності (1985-1991 рр.)

Перебудовчі процеси в СРСР і Україна. Проголошення гасла «прискорення» економічного розвитку і його нездійсненність. Курс на ринкову економіку і труднощі його здійснення. Укладення Україною економічних договорів з іншими республіками, їх слабка ефективність, послаблення економічних зв'язків з ними. Кризові явища в економіці. Спад виробництва. Інфляція. Чорнобильська катастрофа, її наслідки. «Чернівецька» хвороба дітей 1988 р. Соціальна сфера.

Державотворчі процеси та політичне життя в Україні в 90-х рр. XX – на початку XXI ст.

Утвердження національної державності. Формування органів влади України. Законодавча і судова влада. Верховна Рада. Президент. Кабінет Міністрів. Суд. Законодавча

діяльність Верховної Ради. Зміни в Конституції. Боротьба у Верховній Раді між прокомуністичною більшістю і демократичною меншістю навколо кардинальних питань національно-державного будівництва. Помаранчева революція 2004 р. Революція Гідності. Початок російсько-української війни у 2014 р. Окупація Криму, Луганської та Донецької областей РФ.

Українська діаспора та її зв'язки з Україною.

РОЗДІЛ II. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

Значення археологічних і етнологічних джерел для вивчення минулого.

Необхідно вказати та коротко описати основні види археологічних пам'яток, вказати на специфіку та методику різнопланових реконструкцій на їхній основі. Наголосити на домінуючому, а часто і виключному значенні археологічних матеріалів для висвітлення давньої історії. Розкрити роль в подібних реконструкціях даних етнології.

Енеолітичні старожитності в Україні.

Визначить суть та подайте хронологію енеоліту. На прикладі трипільської археологічної культури з'ясуйте особливості розвитку економіки її носіїв, походження, світоглядні уявлення. Вкажіть на остаточне переважання в господарстві населення відтворюючих форм.

Розвиток матеріальної культури давнього населення України в ранньозалізний час.

Подайте періодизацію ранньозалізного віку на теренах України. З'ясуйте, коли та де вперше з'являються залізні вироби та коли вони починають переважати й витіснити бронзові і кам'яні. Поясніть переваги залізних знарядь над останніми. В чому полягають особливості та специфіка отримання заліза.

Археологічні старожитності східних слов'ян II половини I тис. н.е.

Опишіть основні типи пам'яток і матеріальну культуру носіїв археологічних культур східних слов'ян – празько-корчацької, волинцівської та роменської. Вкажіть спільні та відмінні риси, а також ареал їхнього поширення. Прослідкуйте спадковість зі старожитностями культури типу Луки-Райковецької.

Причини утворення централізованої держави у Стародавньому Китаї.

Коротко опишіть природні умови Китаю. Висвітліть значення штучного зрошення в економіці країни та виникненні централізованої держави зокрема. Розгляньте характерні особливості суспільно-політичного розвитку в епоху Шан-Інь, Цін, Хань.

Причини виникнення, основні етапи розвитку і значення цивілізації Давнього Єгипту.

Коротко зупиніться на природних умовах та стародавньому населенні країни. Прослідкуйте хід розпаду родового ладу та виникнення держави. Висвітліть рівень розвитку сільського господарства, ремесла, появу ірригаційної системи, торгівлю тощо. З'ясуйте соціальний устрій в період Давнього, Середнього та Пізнього Царства. Розкажіть про форми рабства, державну владу, чиновників, будівництво пірамід та формування деспотії.

Особливості утворення держави в стародавньому Вавілоні та з'ясуйте основні етапи її розвитку.

Подайте періодизацію історичного розвитку Стародавнього Вавілону. Розгляньте особливості законів Хамурапі як високоінформативного джерела з історії Стародавнього Вавілону. На його основі розкрийте господарство та соціальний устрій суспільства. окремо зупиніться на видах землеволодіння, формах оренди, сімейному та кримінальному праві, пережитках родового ладу тощо.

Основні етапи історичного розвитку Хетського царства.

Опишіть природні умови Малої Азії та її стародавнє населення. Розкрийте суть хетських племінних союзів та утворення централізованої держави. Висвітліть особливості господарського та суспільного ладу хетських народів, їхні відносини з сусідами. З'ясуйте причини швидкого розпаду Хетської держави.

Особливості становлення та розвитку кріто-мікенського суспільства.

Розкажіть періодизацію давньої історії народів егейського басейну, назвіть речові пам'ятки кріто-мікенської епохи та специфіку лінійного письма. Вкажіть на вплив стародавньосхідних цивілізацій на кріто-мікенську культуру.

Суспільно-економічний розвиток Греції в XI — IX ст. до н.е. за поемами Гомера „Іліада” та „Одісея”.

Розкажіть про походження та розвиток давньогрецького епосу, прийоми його вивчення та використання в ролі історичного джерела. Висвітліть на основі даних „Іліади” та „Одісеї” особливості грецького роду, розкладання родового ладу, формування воєнної демократії та ранніх форм рабства, господарство та початки державної організації.

Етапи становлення та еволюції полісів в Афінах та Спарті.

Розкрийте процес виникнення державності, а також аграрний лад, становий поділ суспільства, побут та виховання в Спарті та Афінах в VI-V ст. до н.е.

Етапи і напрямки давньогрецької колонізації.

Розкрийте економічне та соціально-політичне становище в Греції напередодні колонізації. Виходячи з нього, виокреміть різного плану передумови колонізації. Вкажіть основні напрямки та хід переселення, а також його значення.

Вплив походів Олександра Македонського на суспільно-політичний, економічний та культурний розвиток Греції і народів Азії.

Розкрийте особливості розвитку суспільств Середземномор'я та Передньої Азії напередодні завоювань Олександра Македонського. Назвіть основні причини та рушійні сили Східного походу. Назвіть основні етапи та події цього походу і його вплив на історичний розвиток Греції та народів Азії.

Основні досягнення давньогрецької культури в класичний час та добу еллінізму.

Коротко зупиніться на історичних умовах розвитку грецької культури V-VI ст. до н.е. Розгляньте особливості науки та філософії (Демокріт, Платон, Арістотель), а також ораторське мистецтво та грецький театр (Есхіл, Софокл, Еврипід, Арістофан), релігію. В чому полягало значення грецької культури класичного періоду. З'ясуйте основні риси елліністичної культури, її взаємодію між Грецією та Сходом. Розкрийте розвиток науки, техніки та філософії. Вкажіть центри елліністичної культури (Мусейон, Олександрійська бібліотека). Зупиніться на розгляді релігійного синкретизму, літератури та мистецтва епохи еллінізму.

Етапи історичного розвитку республіканського Риму.

Розкрийте історичні умови, в яких відбувалися політичні, соціально-економічні та культурні процеси в епоху ранньої республіки. Розглянути боротьбу патрициїв та плебеїв, закони XII таблиць, патріархальний характер рабовласництва, комісії та магістратури, сенат, армію та її організацію тощо.

Розвиток Римської держави в імператорський час.

Розкрийте історичні умови, в яких відбувалися зазначені події, поясніть суть агресивної політики римських рабовласників та зміст Югуртинської війни. Охарактеризуйте воєнну реформу Марія та її соціально-політичні наслідки. З'ясуйте значення переселення

центральноевропейських племен та повстань рабів. Висвітліть особливості економічного розвитку.

Значення римської культури для європейської цивілізації.

Простежте розвиток науки і техніки, а також філософії, літератури, мистецтва та релігійних уявлень в Стародавньому Римі. На конкретних прикладах простежте глобальне значення римської культури для формування європейської цивілізації.

Причини виникнення християнства і перетворення його у світову релігію.

Ситуація в східних провінціях Римської імперії. Палестина і початок проповіді Ісуса Христа. Основи християнського віровчення. Діяльність апостолів. Виникнення перших християнських общин в Єрусалимі, Антіохії, Александрії, Нікеї та Римі. Формування ранніх еклесій. Епоха гонінь на християн (64-311). Християнські апологети II-III ст. Філон Александрійський. Тертуліан. Ориген. Климент Римський. Татіан. Кіпріан Карфагенський. Константин Великий і Християнська Церква.

Шляхи виникнення та розвитку феодального ладу в Західній Європі.

Перехід від античності до середніх віків. Колонат. Складові феодальних відносин в пізньоримській імперії. Процес феодалізації у формі синтезу у вестготів, бургундів, франків, вандалів, лангобардів та остготів. Позасинтезний шлях розвитку феодалізму у англосаксів і скандинавів. Юридична і політична характеристика західноевропейського феодалізму. Община та її еволюція.

Станова монархія в країнах Західної Європи.

Причини та витоки формування станової монархії. Її складові та організаційні засади. Виникнення і роль Генеральних Штатів у Франції. Утворення і становлення парламенту в Англії. Передумови утворення станової монархії в ряді західноевропейських держав. Специфіка станової монархії у Франції, та її відмінності у порівнянні зі становою монархією в Англії. Позитивні і негативні чинники станової монархії.

Головні особливості суспільних відносин та державного устрою Візантійської імперії.

Утворення Східної Римської імперії та її розвиток у IV-V ст. Зародження елементів феодалізму. Феодосій Великий та його спадкоємці. Візантія за Юстиніана. Дигести Юстиніана. Епоха іконоборства. Зовнішня і внутрішня політика Візантії в VII-VIII ст. Генеза феодалізму у Візантії в VII ст. Аграрний лад за даними Землеробського закону. Візантійська книга епарха. Візантійська община (мітрокомія) VII-VIII ст. Занепад старих античних міст. Фемний лад і поселення стратиотів. Велике світське землеволодіння. Церковне і монастирське землеволодіння. Масові народні рухи. Єресь павликіан. Повстання Фоми Слов'янина. Завершення процесу формування феодальних відносин у візантійському селі. Основні категорії селянства. Аграрне законодавство Македонської династії. Феодальне “переродження” візантійських міст. Зміни в державному управлінні. Константинопольський патріархат. Зовнішня і внутрішня політика Візантії в IX-XI ст. народні рухи в містах. Посилення політичного впливу великих феодалів. Боротьба за владу при імператорському дворі. Ослаблення центральної влади на кінець XI ст. Характерні риси візантійського феодалізму XII-XVI ст.

Вплив середньовічного міста на еволюцію феодальних відносин та господарський розвиток в Західній Європі.

Теорії походження середньовічних міст. Відокремлення ремесла від сільського господарства. Середньовічні міста як центри ремесла і торгівлі. Західноевропейські міста, їх населення і зовнішній вигляд. Боротьба міст з сеньйорами і її соціальні основи і результати. Специфіка міського ремесла, його характер і організація. Цехи. Значення і роль цехів в житті міста. Боротьба ремісників з міським патриціатом. Розшарування в середині цехів.

“Замикання” цехів і початок їх розкладу. Розподіл праці і витоки мануфактури. Розвиток торгівлі і кредитної справи в Західній Європі. Товарно-грошові відносини. Комуни і комунальний рух в середньовічних містах Західної Європи.

Причини, цілі, особливості та значення масових антифеодальних рухів у Західній Європі доби Середньовіччя.

Ранні єресі західного середньовіччя. Розкол Симпліциссіма та Новаціана. Аріанство на Заході. Маніхейство. Несторіанство. Монофізити і монофіліти. Богуміли. Павлікіани. Народноєретичні рухи XI-XII ст. Катари. Вальденси. Патари. Іоакіміти. Амальрикани. Дольчіно і дольчініанці. Рух Арнольда Брешианського. Савонарола. Боротьба католицької Церкви з єретичними рухами. Пізні єресі в католицькій Церкві: лоларди, вікліфіани, флагеланти, пенитенти та гусити. Значення єретичних рухів для європейського середньовіччя.

Причини і наслідки хрестових походів.

Передумови хрестових походів. Позиція католицької Церкви. Клермонський собор. Початок хрестоносного руху. Похід бідноти і перший хрестовий похід феодалів. Держави хрестоносців на Сході. “Єрусалимські асизи”. Духовно-рицарські ордени. Другий хрестовий похід. Держава Саладіна. Ричард Лев’яче Серце і Третій хрестовий похід. Четвертий хрестовий похід і Венеція. Заснування Латинської імперії та її устрій. Останні хрестові походи. Занепад хрестоносного руху і його причини. Кінець влади хрестоносців на Сході. Наслідки хрестових походів.

Найважливіші досягнення середньовічної культури в країнах Західної Європи.

Загальний занепад культури в Західній Європі після варварських вторгнень. Особливості культури варварських народів. Феодально-церковна культура в період Раннього Середньовіччя. Західноєвропейська освіта і просвіта в V-XI ст. Народна культура Раннього Середньовіччя. Каролінзьке відродження: його витоки та наслідки. Виникнення міської культури в XI-XII ст. Поява елементів світської культури: музика, література, народний фольклор. Поява і розвиток перших європейських університетів та академій. Міські нецерковні школи. Зародження середньовічної науки. Поезія труверів, вагантів, міннезінгерів, бардів і філідів. Традиції рицарського роману. Крет’єн де Труа і Томас Мелорі. Петро Абеляр і Бернар Клервоський. Рицарська культура. Схоластика. Боротьба “реалістів” і “номіналістів” в середньовічній філософії. Роджер Бекон. Вчення Фрми Аквінського. Західноєвропейський живопис XIII-XV ст. Зародження елементів гуманістичної культури в межах міської культури середньовіччя.

Роль церкви та її еволюцію в західноєвропейських та центральноєвропейських країнах.

Соціальна роль християнської релігії і Церкви в феодальному суспільстві. Ідейні засади та морально-етичні пріоритети середньовічного християнства. Аврелій Августин, Єпископ Гіппонський. Економічна база католицької Церкви. Структурно-організаційне зміцнення Церкви. Виникнення папства. Виникнення і становлення католицьких чернечих орденів. Союз між Церквою і державою в Ранньому Середньовіччі. Велика Церковна Схизма. Розквіт папської теократії: від Григорія Великого до Інокентія III. Ключінійський рух і ключінійська “реформація”. Теократична політика Григорія VII. Боротьба пап з германськими імператорами. Жебруючі ордени XIII-XIV ст. Інквізиція. Занепад папства і впливу Римської курії в XIV-XV ст.: причини та наслідки. “Авіньонський полон” пап. Початок загальної кризи папства наприкінці XV ст.

Зміст і головні риси раннього Ренесансу та гуманізму в Італії XIV-XV ст.

Передумови зародження нової культури та ідеології в містах Італії. Сутність поняття “Відродження”. Витоки італійського гуманізму і його соціальні корні. Основні риси культури італійського Відродження. Ставлення гуманізму до Церкви. Література Відродження: Данте, Петрарка і Боккаччо. Мистецтво Раннього Відродження. Вивчення

античної культури. Гуманізм та ідеї національного об'єднання Італії. Гуманістичне просвітництво та його головні центри.

Історичний розвиток населення Південної Америки у доколумбову епоху.

У загальних рисах опишіть природно-кліматичні умови та давнє населення Південної Америки. На прикладі цивілізацій інків, ацтеків, майя та ін. висвітліть економічний, соціально-політичний та культурний розвиток місцевого населення. Подайте основні хронологічні віхи в його історії.

Етнічна структура населення Європи у новий і новітній час.

Перелічити основні народи Європи. Охарактеризувати процес утворення націй. Розповісти про етнічні процеси (етнооб'єднувачі та етнорозділяючі).

Нідерландська революція.

Нідерланди на передодні революції. Причини революції. Перебіг і підсумки революції. Утрехтська унія.

Причини, етапи та результати Англійської революції середини XVII ст.

Успіхи капіталістичного розвитку Англії та політичне безправ'я буржуазії. Абсолютизм Стюартів і складання парламентської опозиції. Конституційний етап революції. Громадянська війна. Позиція пресвітеріан. Кромвель. Буржуазно-демократичний етап революції. Протиборство індепендентів і левелерів. Страта короля Карла I. Етап індепендентської республіки. Протекторат Кромвеля та його політика. Реставрація Стюартів.

Передумови, сутність та наслідки промислового перевороту в Англії.

Зміст поняття „промисловий переворот (промислова революція)”. Передумови та початок промислового перевороту в Англії, його етапи та соціальні наслідки.

Зміст та значення реформ Петра I.

Прихід до влади Петра I. Губернська реформа. Сенат. Колегії. Реформа місцевого управління. Грошова реформа. Реорганізація армії та флоту. Указ про престолонаслідування.

Причини та рушійні сили війни за незалежність північноамериканських колоній Англії, принципи Декларації незалежності та Конституції США.

Особливості формування політичного ладу та економічної системи північноамериканських колоній Англії. Визрівання політичних та економічних передумов війни за незалежність, її рушійні сили. Принципи Декларації незалежності та її історичне значення. Конституція США та її принципи. Біль про права.

Підсумки та історичне значення Великої французької революції кінця XVIII ст.

Основні результати та підсумки революції, її історичне значення. В. І. Ленін про значення Великої французької революції кінця XVIII ст. Місце революції в історії Нового часу.

Характер, підсумки та значення наполеонівських війн

Цілі зовнішньої політики Наполеона I. Двоїтий характер наполеонівських війн. Суспільні перетворення в завойованих Наполеоном країнах. Причини поразки Наполеона.

Причини, характер і значення руху декабристів.

Причини руху декабристів. Перші таємні товариства декабристів їх організаційно – тактичні принципи і діяльність Південне і Північне товариство. Основні програмні документи декабристів (“Руська правда” П.Пестеля, “Конституція” М.Муравйова.

Повстання 14 грудня 1825 р. та причини його поразки. Слідство і суд над декабристами. Причини поразки та значення руху декабристів.

Етапи та шляхи об'єднання Італії.

Становище Італії наприкінці XVIII ст. Вплив ідей Великої французької революції. Початок Рісорджіменто. Карбонарії. Революції 1820-х рр. і причини їх поразки. Дж. Мадзіні та „Молода Італія”. Революція 1848 – 1849 рр. та позиція буржуазії. К. Кавур. Дж. Гарібальді. Завершальний етап об'єднання Італії.

Перебіг, етапи та характер об'єднання німецьких держав і створення імперії.

Германські землі після закінчення наполеонівських війн. Віденський конгрес і створення Германського союзу. Політичний лад і соціально-економічний розвиток германських держав у 1815 - 1830-х рр. Прусія та створення Митного союзу. Боротьба за об'єднання Німеччини підчас революції 1848 – 1849 рр. Франкфуртський парламент. Великогерманський і малогерманський шляхи об'єднання Німеччини. Процес індустріалізації в Німеччині. Діяльність Бісмарка. Війна з Данією та Австрією. Франко-пруська війна та проголошення Германської імперії.

Індія у модерну добу

Індія після завершення епохи середньовіччя. Розпад Імперії Великих Моголів. Англо-французьке суперництво і початок колоніального поневолення Індії. Завоювання Індії англійською Ост-Індською компанією. Розбудова та вдосконалення системи колоніальної експлуатації. Народнo-визвольне повстання сипаїв 1857–1859 рр. Ліквідація англійської Ост-Індської компанії. Завершення процесу колоніального поневолення Індії британською короною

“Революція Мейдзі” та місце цієї події в історії Японії.

Скинення сегунату. Переворот 3 січня 1868 р. Реформи “ери Мейдзи”. Особливості модернізації Японії. Консервативна (незавершена) революція чи радикальні реформи : зміст дискусії про характер “Мейдзіісін”.

Османська імперія в новий час

Османська імперія після завершення епохи середньовіччя. Криза воєнно-експансіоністського режиму. Криза територіальної цілісності Османської імперії. Реформи Селіма III. Оттоманська Порта за умов загострення балканського питання. Реформи Махмуда II. Танзимат. Кримська війна та її наслідки. Конституційний рух. Конституція 1876 р. Російсько-турецька війна 1877–1878 рр. та її наслідки.

Зміст та дайте оцінку реформам 60-70-х рр. XIX ст. у Росії.

Причини реформ. Реформи місцевого самоуправління (земська і міська реформа). Судова реформа. Фінансові реформи. Реформи у галузі народної освіти (початкової, середньої та вищої). Реформи у галузі преси. Військові реформи. Значення та наслідки реформ 60-70-х рр. XIX ст.

Теоретичні засади та основні напрямки російського народництва 70-х – початку 80-х рр. XIX ст. та простежити практичну діяльність народників.

Народницькі гуртки. Теоретичні засади. Основні напрямки народництва (М.О.Бакунін, П.Л.Лавров, М.П.Ткачов). Перше та друге “Ходіння в народ”. Організація “Земля і воля”(1876 - 1879рр.): організаційна структура, програмні засади. Практична діяльність землевольців. Протиріччя між “політиками” та “селоками”. Розкол організації “Земля і воля”. Структура, програмні положення “Народної волі”. (1879 – 1881). Практична діяльність народовольців. Розгром організації “Чорний переділ” (1879 – 1882) та його агітаційно – пропагандистська діяльність. Еволюція поглядів членів “Чорного переділу” та розпад організації.

Причини, завдання, рушійні сили та значення російської революції 1905 - 1907 рр.

Причини, завдання, рушійні сили, особливості революції. Початок та розвиток революції весною та влітку 1905 р. Вищий етап революції: всеросійський жовтневий політичний страйк, грудневі збройні повстання. Відступ революції. Зміни в державному ладі Росії. Поразка революції. Підсумки та значення революції 1905 – 1907 рр.

Зміст та дайте оцінку аграрному законодавству П.А.Столипіна.

Аграрне питання одне із основних питань соціально-економічного і політичного життя Росії. Указ від 9 листопада 1906 р. "Про доповнення деяких постанов чинного закону щодо селянського землеволодіння і землекористування". Розгляд указу на засіданнях 2-ї та 3-ї Державної думи. Закон від 14 червня 1910 р. Переселенська політика царизму. Оцінка аграрного законодавства П. Столипіна.

Причини та початок Першої світової війни.

Основні суперечності міжнародних відносин наприкінці XIX – на початку XX ст. Утворення військово-політичних блоків. Імперіалізм і початок боротьби за переділ світу.

Причини війни та її характер. Проблема походження Першої світової війни в історіографії. Вбивство в Сараєво та липнева криза. Плани великих держав. Початок війни. „План Шліффена”. Наступ російської армії в Пруссії. Битва на р. Марна. Перехід до окопної війни.

Підсумки та наслідки Першої світової війни.

Два підходи до мирного післявоєнного врегулювання: Декрет про мир і „14 пунктів” президента В. Вільсона. Паризька мирна конференція. Умови мирних договорів з Німеччиною та її союзниками. Створення Ліги Націй. Вашингтонська конференція та її рішення. Генуезька конференція та Рапалльський договір. Суперечності Версальсько-Вашингтонської системи.

Причини, характер і результати Жовтневої революції в Росії.

Зміна тактики більшовиків у боротьбі за владу. Діяльність уряду і підготовка більшовиків до повстання. Засідання ЦК РСДРП(б) від 10 та 16 жовтня 1917 р. та їх рішення. Створення та діяльність ВРК. Протириччя в таборі більшовиків відносно повстання. Спроби тимчасового уряду утримати ситуацію під своїм контролем. Збройний виступ більшовиків : проблеми організації та здійснення. II Всеросійський з'їзд Рад та його історичні рішення. Роль Леніна, Троцького та інших діячів більшовицької партії у жовтневих подіях.

Причини та основні етапи Громадянської війни в Росії.

Розпуск установчих зборів. Брестський мир і його вплив на внутрішню дестабілізацію російського суспільства. Заколот лівих есерів.

Створення Червоної армії. Боротьба на Східному і Південному фронтах. Розгром Врангеля. Причини перемоги більшовиків у промисловій війні. Політика воєнного комунізму її криза і перехід до НЕПУ.

Білий рух. Зародження Добровольчої армії. I-й Кубанський похід. Верховне правління А. Колчака. Реформаторська діяльність Врангеля. Значення Білого руху. Білий та червоний терор в роки війни.

Суперечності Версальсько-Вашингтонської системи.

Два підходи до мирного врегулювання: Декрет про мир і „14 пунктів” президента В. Вільсона. Паризька мирна конференція. Умови мирних договорів з Німеччиною та її союзниками. Створення Ліги Націй. Вашингтонська конференція та її рішення. Генуезька конференція та Рапалльський договір. Суперечності Версальсько-Вашингтонської системи.

Розкрити зміст і значення „нового курсу” Ф. Д. Рузвельта.

Соціальні наслідки світової економічної кризи 1929 – 1933 рр. в США. Зростання соціальної напруги. Етапи „нового курсу”. Втручання держави в регулювання економічного життя та соціальних відносин. Допомога безробітним і організація громадських робіт. „Закон Вагнера” та створення системи соціального страхування. Значення „нового курсу” для подолання наслідків економічної кризи.

Особливості соціально - економічного розвитку СРСР у 1920-ті роки.

Умови та особливості переходу до НЕПУ. Допуск приватної торгівлі. Стан фінансово-грошової системи. Грошова реформа 1922 – 1924 рр. Приватне підприємництво в промисловості. Особливості відновлення промисловості. Концесійна політика.

Початок нового етапу аграрної політики. Земельний кодекс 1922 р. Особливості розвитку сільського господарства. Податковий режим на селі. Соціально – економічні функції сільської общини.

Характер і результати революції в Туреччині 1918 – 1923 рр.

Крах Османської імперії. Антиколоніальний рух. Мустафа Кемаль (Ататюрк). Кемалійська революція. Проголошення Турецької республіки та її міжнародне визнання.

Особливості політичних режимів країн Центральної Америки в 30-х роках ХХ ст.

Особливості політики урядів країн Латинської Америки в галузі управління економікою. Соціальна ситуація в латиноамериканському регіоні. Складання політичних партій націонал-реформістського характеру. Поширення діяльності лівих партій. Особливості розвитку праворадикальних організацій.

Причини, характер, перебіг і наслідки Другої світової війни.

Причини, характер, періодизація Другої світової війни. Основні події на першому етапі війни (1939-1941). План «Барбаросса». Напад Німеччини на СРСР. Події на Радянсько-німецькому фронті (1941-1942). Формування антигітлерівської коаліції. Завершення і наслідки війни.

Причини, характер та наслідки створення режимів «народної демократії» у країнах Центральної та Східної Європи в другій половині 1940-х рр.

Політичне та соціально-економічне становище країн Центральної та Східної Європи наприкінці Другої світової війни. Два крила руху Опору та антифашистського демократичного руху в державах регіону. Прихід до влади вітчизняних (національних) фронтів, роль комуністів у перших демократичних урядах. Формування режимів «народної демократії»: суть поняття, соціальний та політичний характер режимів, причини встановлення та основні етапи процесу. Перетворення другої половини 40-х рр. Наслідки встановлення режимів «народної демократії» у країнах Центральної та Східної Європи.

Причини та етапи «холодної війни».

Джерела і причини «Холодної війни». Розпал «Холодної війни». Участь СРСР у Корейській війні.

Політичний та економічний розвиток Іспанії в другій половині ХХ ст.

Соціально-економічне становище Іспанії після Другої світової війни. «Хартія іспанців» 1945 р. Політичний устрій Іспанії за законом про успадкування посади голови держави від 1947 р. Трансформація «франкізму» в другій половині 40-х - 50-х рр. Вихід Іспанії з міжнародної ізоляції. Боротьба течій в середині «Національного руху» в 50-х -60-х рр. Громадсько-політичний рух в Іспанії в другій половині 60-х - першій половині 70-х рр. Іспанія у перші роки після Ф.Франко: Хуан Карлос II, уряд А.Суареса, розпуск «Національного руху» та формування багатопартійності, демократичні перетворення в Іспанії. Військовий заколот 1981 р. Прихід до влади ІСРП. Уряд Ф. Гонсалеса, його внутрішня та зовнішня політика. Іспанія на рубежі століть.

Розвиток Китаю в постмаоїстський період.

Громадянська війна 1946 – 1949 рр. Утворення КНР. Особливості економічного та політичного розвитку. "Культурна революція" Китай після Мао Цзедуна. Китай в сучасному світі.

Події Кубинської революції 1959 р. та визначити її наслідки для латиноамериканського регіону.

Соціально-економічний розвиток Куби у 1940-1950-х рр. Військовий переворот 10 березня 1952 р. та прихід до влади Фульхенсіо Батісти. Антидиктаторський виступ 1953 р. та «Рух 26 липня». Партизанська війна на Кубі та падіння уряду Ф.Батісти. Економічне та політичне становище Куби у 1960-х рр.

Причини, суть та наслідки "Празької весни" 1968 р.

Необхідність реформування "реального" соціалізму. Демократизація громадсько-політичного життя: свобода слова, друку, створення організацій, виїздів за кордон, повне завершення реабілітації жертв політичних репресій. Загальнонаціональні події квітня-травня 1968 р. Демократизаційні процеси в КПЧ і чеському суспільстві та занепокоєння в Москві і серед лідерів країн ОВД. Маніфест «2000» слів. Повернення до тоталітарної системи.

Причини, зміст та особливості суспільно-політичних перетворень у країнах Центральної та Східної Європи наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. XX ст.

Соціально-економічне та політичне становище країн Центральної та Східної Європи в кінці 70-х – середині 80-х рр.: наростання кризових явищ в економіці та ідеологічній сфері. Політика радянського керівництва щодо оновлення владних еліт в регіоні. Демократизація внутрішньополітичного життя в країнах Центральної та Східної Європи в середині – другій половині 80-х рр. Виникнення багатопартійності. Демократичні («оксамитові») революції в Чехословаччині, Угорщині, Болгарії, Польщі кінця 80-х – початку 90-х рр.: суть та національні особливості. Криваві події в Румунії в грудні 1989 р. Розпад СФРЮ. Соціально-економічні та політичні наслідки падіння режимів «народної демократії».

Причини розпаду Югославської федерації та охарактеризувати його наслідки.

Політичний та соціально-економічний розвиток СФРЮ в кінці 80-х рр. XX ст. Загострення суперечностей між республіками. Етнічний та релігійний чинники розпаду Югославії. Становище в Союзі Комуністів Югославії. XIV з'їзд СКЮ та розпад партії. Багатопартійні вибори 1990 р. до республіканських органів влади та «парад суверенітетів». Припинення діяльності Президії СФРЮ. Проголошення незалежності Словенії, Хорватії, Македонії, Боснії та Герцеговини. Утворення Союзної Республіки Югославія в складі Сербії та Чорногорії. Сербо-хорватський, боснійський та косовський збройні конфлікти на території колишньої Югославії протягом 90-х рр. XX ст. Наслідки розпаду СФРЮ для соціально-економічного та політичного розвитку новоутворених держав.

Зміст перебудови політичної системи і економічних новацій М.Горбачова.

Нова стратегія Горбачова. Вибори 1989 року. З'їзди народних депутатів СРСР. Зміни в КПРС. Громадські рухи. Перехід до багатопартійності. Економічна боротьба з центром. Перемога Єльцина.

Причини розпаду СРСР.

Наростання економічної кризи. Загострення соціальної напруженості. Поглиблення міжнаціональних проблем. Серпнева 1991 р. політична криза. Порушення суверенітетів Союз, Росія і республіки. Референдум в Україні. Біловезька угода.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ І.

1. Бойко О. 30 років незалежності України: у 2-х т. Т. 1. До 18 серпня 1991 року. Харків: Фоліо, 2021. 448 с.
2. Бойко О.Д. Новітня Історія України (2014-2019 рр.). Київ: Академія, 2020. 160 с.
3. Ботушанський В. Нариси з історії освіти на Буковині (XIX - початок ХХІ ст.). Чернівці: Технодрук, 2017, 175 с.
4. Вегеш М. Державотворчі процеси у Карпатській Україні (1938-1939) [Текст]: Ужгород: Видавництво ПП «АУТДОР-ШАРК», 2020. 552 с.
5. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна. У 2-х книгах. Кн. 2: Мовою документів і свідчень /Ред. кол.: В. А. Смолій (голова), О. П. Реєнт (відп. ред.), О. Ю. Кирієнко (відп. секр.) та ін.; Ін-т історії України НАН України. К.: ТОВ Вид-во «КЛІО», 2015. 800 с.
6. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна. У 2-х книгах. Кн.1: Історичні нариси / Упорядн. О. Реєнт; Ред. кол.: В. А. Смолій (голова). НАН України. Інститут історії України. К.: ТОВ Вид-во «КЛІО», 2014. 784 с.
7. Величко Самійло. Літопис / Упорядники: Геннадій Боряк, Тетяна Таїрова-Яковлева. Київ: Кліо, 2020.
8. Віднянський С. Світ напередодні Другої світової: до історіографічних інтерпретацій початку війни. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. № 28. 2019.
9. Голубець М. Велика історія України. У 2-х томах. Київ, 2019. 400 с.
10. Грушевський М. Історія України-Руси: У 11 т., 12 кн. / НАН України; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського та ін. К.: Наук. думка, 1991 – 2000. *Пам'ятки історичної думки України*.
11. Гуржій О. Західна Європа та Гетьманщина в середині XVII-XVIII: соціально-економічні аналогії, закономірності, специфіка. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2021.
12. Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Козацька Україна. Боротьба за державу (XVI-XVII ст.). Київ: Арій, 2020.
13. Гуржій О. Україна в суспільно-політичних комбінаціях імперського уряду Росії (30-90-ті рр. XVIII ст.) / Відп. ред. В.А.Смолій. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2019.
14. Добржанський О., Старик В. Змагання за українську державність на Буковині (1914 – 1921 рр.). Документи і матеріали. Чернівці: Чернівецька обласна друкарня, 2009. 512 с
15. Дорошенко Д. Нарис історії України. К.: Світ, 1991. 576 с.
16. Епоха Вітовта в історії України: 1387-1430. Авт. кол: Б.Черкас, Д.Вашук, Г.Кіркене, А.Бумблаускас, Л.Скурвідайте. Балтія-Друк, 2020.
17. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. Львів: Вид-во НТШ у Львові, 1991. 230 с.
18. Журавльов Денис. Іван Мазепа: людина, політик, легенда. Харків: Фоліо, 2020.
19. Історія України. Курс лекцій. К., «Фенікс», 2015. 376 с.
20. Історія Української держави: Гетьманат ранньомодерної доби. Київ: Арій, 2018.
21. Кармазіна М. С. Між історією і політикою: моногр. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 560 с.
22. Леп'явко С. Козацькі війни кінця XVI ст. в Україні. Київ: ТОВ «Центр навч. літератури», 2019.
23. Лоза Ю. Історичний Атлас України. К.: Мапа, 2015. 320 с.
24. Люблінська унія 1569 року. Правові акти. Передмова й упорядкування: Генрик Літвін. Київ, 2019.
25. Магочій Павло Роберт. Історія України / Переклад з англ. К.: Критика, 2007. 639 с.
26. Мицик Ю., Бажан О. Історія України. Навчальний посібник. К.: ТОВ «Видавництво «КЛІО», 2015. 680 с.
27. Мірчук Петро. Коліївщина. Гайдамацьке повстання 1768 р. Київ: Центр навч. літ-ри, 2020.
28. Павленко С. Іван Мазепа. Догетьманський період. Київ: Мистецтво, 2020.

29. Патер І. Головна засада його діяльності – українство (до політичних переконань Степана Смаль-Стоцького). Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / гол. ред. Ігор Соляр; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2023. Вип. 38. С. 210–230.
30. Патриляк І. Визвольна боротьба ОУН й УПА (1939-1960 рр.): Монографія. Київ: ВД АДЕФ-Україна, 2020. 712 с.
31. Патриляк І. Тотальна війна на винищення: окупаційний режим Німеччини та її союзників в Україні (1941–1944 рр.). Від Рейхстагу до Івдовіми. Україна та українці у Другій світовій. Харків: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017. С. 72–100.
32. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Ключко. Х., 2016. 496 с.
33. Сас П. Петро Конашевич-Сагайдачний: чесний лицар. Київ: Парламентське вид-во, 2020.
34. Старченко Наталя. Українські світи Речі Посполитої. Київ: Laurus 2021.
35. Степаненко В. Громадянське суспільство: дискурс і практика. К., 2015. 420 с.
36. Субтельний О. Україна: Історія. К.: Либідь, 1991. 510 с.
37. Таїрова-Яковлева Т. Гетьмани України. Історія про славу, трагедії та мужність. Київ: Кліо, 2015. 424 с.
38. Терещенко Ю. Довге ХІХ століття: спротив асиміляції. К.: Темпора, 2022. 838 с.
39. Чухліб Т. В. Булава проти скіпетра. Україна у Великій Північній війні 1700–1721 років / Відп. ред. О. Гуржій. Київ: Арій, 2019.
40. Шевчук В. Козацька держава як ідея в системі суспільно-політичного мислення ХVІ–ХVІІІ століть. У двох книгах. Київ: КЛЮ, 2019.
41. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. К.: Генеза, 2005. – 175 с.
42. Яковлева Т.Г. Гетьманщина в другій половині 50-х років ХVІІ ст. Причини і початок Руїни. К., 1998.
43. Яковлева Т.Г. Руїна Гетьманщини: Від Переяславської ради-2 до Андрусівської угоди (1659 – 1667 рр.). К., 2003.
44. Яневський Д. Відомі історії нашої держави. 1781 – 1914 роки. К.: Фоліо, 2022. 300 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ ІІ

1. Абашина Н.С., Козак Д.Н., Синиця Є.В., Терпиловський Р.В. Давні слов'яни. Археологія та історія. К., 2012.
2. Акунін О.С. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492-1918 рр.): Хронологія подій. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2013. 575 с.
3. Археологія України за роки Незалежності / ред. Я.П. Гершкович. К., 2022.
4. Балух В. О., Коцур В. П. Ранньомодерна Європа. Чернівці, 2016.
5. Блек Дж. Історія світу від найдавніших часів до сьогодення. Київ, 2021.
6. Дейвіс Н. Європа. Історія. К.: Основи, 2020.
7. Дженкінс С. Стисла історія Європи. К., 2021.
8. Зінько Ю. А., Калитко С. Л., Кравчук О. М. Поп І. І. Нариси історії Чехії: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця, 2017.
9. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки 1945–2013 рр.: навч. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2014.
10. Історія первісного суспільства: підручник / В. В. Сकि́рда, Б. А. Шрамко. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 172 с.
11. Козак О.Д., Потехіна І.Д., Слободян Т.І., Гупало В.Д. Методичні рекомендації з польової антропології. К., 2019.
12. Козицький А. Новітня історія Азії та Африки: Посібн. у 3-х ч. Ч.1 Л., 2003. 430 с.; Ч.2. Л., 2003. 430 с.; Ч.3. Л., 2003. 430 с.;

13. Косміна В.Г. Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу. Запоріжжя, 2011. 310 с.
14. Крижанівський О. Історія стародавнього Сходу. К.: Либідь, 2014. 500 с.
15. Крижановська О.О., Крижановський О.П. Історія Середніх віків. Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя: Курс лекцій: Навч. посібник. К.: Либідь, 2004.
16. Кузьмін О.С. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки, Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 456 с.
17. Лейберов О.О. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – до наших днів): Посібн. Ніжин, 2011. 103 с.
18. Мавріна О. С., Отрощенко І.В., Кіктенко В.О., Мусійчук В.А., Борділовська О.А. та ін. Суспільно-політичні трансформації в країнах Сходу на сучасному етапі. Колективна монографія. К.: Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, 2012. 220 с.
19. Модерні ідеології Азії. Колективна монографія. Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАНУ. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 256 с.
20. Мустафін О. Справжня історія пізнього Нового часу. Харків, 2017.
21. Навчально-методичні матеріали до курсу історії країн Західної Європи та Північної Америки (новітній період) / Укл. О. І. Сич, А. В. Мінаєв. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2014. 80 с.
22. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 р. – початок ХХІ ст.) /Ред.: М.М. Швагуляк. Львів: Тріада плюс, 2015. 705 с.
23. Новітня історія центральноєвропейських та балканських країн. ХХ століття / Відп. редактор В.І.Яровий. К., 2005. 816 с.;
24. Орлова Т. В. Всесвітня історія. Історія цивілізацій : навч. посіб. / Т. В. Орлова. К. :Знання, 2012. 446 с.
25. Орлова Т.В. Історія сучасного світу (ХV–ХХІ століття). К., 2007. 552 с.
26. Перша та друга світові війни в історії людства (до 100-річчя початку Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн): Монографія / Наукова редакція д.і.н. проф. С. С. Трояна. Київ, 2014.
27. Поп Ю. І. Нова історія країн Азії і Африки (ХVІ – поч. ХХ ст.). К., 2012. 376 с.
28. Пуголовок Ю., Котенко В., Єфанова С. Обробка кераміки в польових і камеральних умовах (методичні рекомендації). Опішне, 2017.
29. Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: Постсередньовічний Схід (ХVІІІ – друга половина ХІХ ст.): Навч. посібн. К., 2007. 550 с.
30. Рудько С. О. Історія Центрально-Східної Європи (кін. ХVІІІ – поч. ХХІ ст.): Навчально-методичний посібник. Острог, 2010. 220 с.
31. Ручинська О. А., Сергєєв І. П. Історія Стародавнього Сходу: Навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 108 с.
32. Салата О., Гордієнко В.В., Гордієнко Г.М. Кривошея І.І. Історія Середніх віків. Практикум. Частина 1. КНТ, Київ. 2017.
33. Сегеда С. У пошуках предків. Антропологія та етнічна історія України. К., 2012.
34. Сергійчук І.М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець ХХ ст.): Посібн. Суми, 2003. 288 с.;
35. Сич О. Всесвітня історія. Ранній Новий час (ХVІ - ХVІІІ ст.): навч. посібник. Чернівці, 2024.
36. Сич О. І. Доба Нового часу: хронологічні межі, внутрішня періодизація, історичний зміст. Методологія та філософія історії: актуальні питання дослідження та викладання / Під загал. ред. проф. О. І. Сича. Чернівці, 2019. Ч. ІІ. СС. 4 - 19.
37. Сич О. І. Історія західного суспільства в міжвоєнний період (1919 – 1939 рр.). Чернівці, 2008.
38. Сич О. І. Історія країн Заходу в міжвоєнний період (1919 – 1939 рр.). Чернівці, 2008.
39. Сич О., Мінаєв А. Доба „холодної війни”: основні тенденції світового розвитку. Навчальний посібник. Чернівці, 2008.

40. Сич О., Мінаєв А. Світ у другій половині XX – на початку XXI ст.: основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку: Навчальний посібник. Чернівці: Наші книги, 2010. 200 с., іл.
41. Скакальська І. Археологія: навч.-метод. посібник. К., 2018.
42. Суспільно-політична історія країн Європи в XX столітті. Чернівці, 2011.
43. Терський С. Археологія України (середньовічна доба): Навч. посібник. Львів, 2017.
44. Тіндалл Дж. Б., Шай Д. Е. Історія Америки (6-те видання) / Пер. з англ.: Л. Притула, Г. Сташків, О. Щур. Львів, 2010.
45. Ткачук П. Д. Історія первісного суспільства, стародавнього Сходу й античних цивілізацій у термінах, назвах, поняттях і датах: навч.- метод. посіб. для студ. іст. ф-тів і т-т, унів. та вчителів історії. Вип. 2 / П. Д. Ткачук. Луцьк: Вид-во обл. друк., 2003. 174 с.
46. Шама, О. І. Хрестоматія з історії Стародавнього Сходу. Ч. 2. Тернопіль: ТНПУ, 2015. 490 с
47. Шарий А., Шимов Я. Коріння та корона. Нариси про Австро-Угорщину: доля імперії. К., 2021. 496 с.
48. Швагуляк М. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 р. - початок XXI ст.). Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Львів: Тріада плюс, 2011. 700 с., іл.
49. Шульце Г. Історія Німеччини. Київ, 2010.
50. Adelsgruber P., Cohen L., Kuzmany B. Getrennt und doch verbunden. Grenzstädte zwischen Österreich und Russland 1772–1918. Wien, Köln, Weimar, 2011. 316 s.
51. Fagan B. M., Durrani N. Archaeology: The Basics. London, 2022.
52. Mediumaevum. Середні віки / Л. Войтович, Н. Козак, Ю. Овсінський, М. Чорний. Львів, 2010.

Інформаційні електронні ресурси.

1. Енциклопедія історії України. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>
2. Історія України VIII – XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації URL: www.izbornyk.org.ua
3. Історія та гуманітарні дисципліни. URL: <https://ukrhyst.at.ua/>
4. «Ізборник» – Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. URL: www.litopys.org.ua.
5. Історія української культури у п'яти томах. т 2 (Українська культура XIII – першої половини XVII століть). К.: Наукова думка, 2001. URL: <http://izbornyk.org.ua/istkult2/ikult2.htm>
6. Карцев А.С. Формування української особистості: духовно-ментальні фактори в контексті сучасності. URL: http://www.iai.donetsk.ua/_u/iai/dtp/CONF/1
7. Незалежний інформаційно-освітній ресурс студентів Києво-Могилянської академії. URL: <http://www.haidamaka.org.ua>
8. Українська етнографія. URL: <http://etno.uaweb.org/>
9. <http://www.history.org.ua>
10. <http://www.history.com.ua>
11. <http://litopys.org.ua>
12. <http://ukrhyst.at.ua>
13. <http://incognita.day.kiev.ua>
14. <http://www.istpravda.com.ua>

Критерії оцінювання

знань абітурієнтів під час проведення комплексного фахового іспиту з історії для вступу на факультет історії, політології та міжнародних відносин ЧНУ для здобуття освітнього ступеня «Магістр» спеціальність «Історія та археологія», «Середня освіта (Історія)».

Комплексний фаховий іспит з історії для вступу на факультет історії, політології та міжнародних відносин для здобуття освітнього ступеня «Магістр» спеціальність «Історія та археологія», «Середня освіта (Історія)» проводиться у вигляді тестування.

Зміст тестових завдань комплексного фахового іспиту відповідає програмам дисциплін відповідних освітніх програм підготовки фахівців на базі ступеня вищої освіти «Бакалавр». Абітурієнт на фаховому вступному іспиті повинен вказати вірні відповіді на поставлені запитання шляхом зазначення одного варіанту відповіді серед наведених, який він вважає вірним. У кожному тестовому завданні серед запропонованих варіантів відповідей вірним є тільки один.

Оцінювання результатів фахового вступного іспиту проводиться за 200-бальною шкалою, для того, щоб узгодити оцінювання абітурієнта із ЗНО/НМТ.

Завдання вважається виконаним, якщо учасник вступного іспиту вибрав і позначив відповідь у бланку відповідей.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюють в 0 або 1 бал: 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді на завдання не надано.

Максимальна кількість балів, яку може набрати вступник, правильно виконавши всі завдання – 200 балів.